

Relax

Za Marií Terezií na hrady a zámky
Kde naleznete stopy slavné panovnice a kam se u příležitosti 300 let od jejího narození vypravit?

ČTĚTE
na straně 34

SOBOTA 13. KVĚTNA A NEDĚLE 14. KVĚTNA 2017

LIDOVÉ NOVINY

Němčina je zpátky

FOTO PIXELIO.DE

SANDRA DUDEK
spolupracovnice LN

Němčina u nás dlouho neměla dobrý zvuk; po válce byla považována za jazyk okupantů a ze škamen ji následně vytláčila ruština, po roce 1989 se zas všichni vrhli na kurzy angličtiny. **Jazyk našich nejbližších sousedů se však v posledních letech vrací, a to nejen díky pracovním příležitostem a mnoha projektům.**

Vyzvedneme Vás v ‚Hostelu Mitte‘ a pak si dáme oběd v ‚Bistru Franz‘. Než půjdeme na ‚Drehbühne‘, na ten mezinárodní studentský divadelní festival v německém jazyce, zastavíme se v ‚Café Falk‘ a večer si dáme pivo v hudebním klubu ‚Fléda‘. Škoda, že ‚Das Filmfest‘ běží až na podzim, jinak bychom si mohli zítra odpočinout u německých filmů v kině. Ale v Österreich Institutu se koná ‚Lange Nacht der kurzen Texte‘ – skvělý, tam určitě vyrazíme! Tak nějak by mohl znít rozhovor mezi studenty, kteří pro své kamarády ze zahraničí plánují program. Nenacházejí se v Německu či Rakousku, ale v Brně roku 2017.

Jazyk pro mladé

Nejen v moravské metropoli, ale po celé republice narážíme na němčinu čím dál častěji. Od oblíbeného názvu ‚Fest‘, tedy oslava, pro akce všeho druhu přes názvy nápojů jako F. H. Prager Cider či přímo značky (kupříkladu německé víno, které se díky kvalitě nalévá v pražském kině Atlas), až po názvy kaváren, obchodů. Postoj české společnosti k dřívě neoblíbené, až odmítané řeči

se během posledních dvaceti let proměnil. Němčina se očividně vrací. Zejména mladší generace v německojazyčném světě začala objevovat zajímavosti, trendy nebo také pracovní uplatnění. Hlavně ale s jazykem obou sousedních zemí zachází bezstarostně a hravě.

Ve světě dnešní dorůstající generace je pochopitelně všudypřítomná angličtina a těžko někdo bude rozporovat, že je u nás nejrozšířenějším cizím jazykem. Zato němčina prý ze školních lavic mizí. Tak nechme mluvit čísla: podle údajů ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) se dnes na základních a středních školách učí skoro sto procent žáků anglicky, před deseti lety to bylo kolem osmdesáti procent. U němčiny jako prvního nebo druhého jazyka je vývoj sice obrácený, ale to platí pouze pro střední školy: zatímco středních školáků se ve školním roce 2006/07 ještě učilo německy víc než padesát procent, dnes jich je přesně čtyřicet procent. Na zá-

kladních školách je podíl němčinářů stejný jako před deseti lety, a to díky zavedení druhého povinného cizího jazyka nejspíše v osmé třídě ve školním roce 2012/2013.

Německy se učí každé páté školou povinné dítě, o mizení jazyka se tedy mluvit nedá. Jazykové vzdělání se navíc nekoná pouze na školách, jak ukáže pohled do jiných vzdělávacích zařízení.

„Stoupá poptávka po dětských kurzech a kurzech pro mládež, výuka ve školách pravděpodobně není dostačující. Přibývá individuálních lekcí a také lidí, kteří se chtějí naučit základy rychle,“ říká Lucie Judová-Gráfová, ředitelka Österreich Institutu Brno. Jazykovou školu rakouského ministerstva zahraničního loni navštěvovalo bezmála 1800 účastníků kurzů.

Během deseti let se jejich počet více než ztrojnásobil. Významnou část z nich tvoří studenti a dvacátníci, kteří po maturitě zjistili, že by se jim ta němčina,

Postoj české společnosti k dřívě neoblíbené, až odmítané řeči se během posledních dvaceti let zásadně proměnil. Zejména mladší generace v německojazyčném světě začala objevovat zajímavosti, trendy nebo pracovní uplatnění.

„kterou ve škole zanedbávali, pro jejich budoucí povolání mohla dobře hodit. „Už to ale není jako dřívě, že se lidé chtějí naučit

němčinu, aby odešli za prací do zahraničí. Spíše chtějí zůstat a pracovat v německé či rakouské firmě. V tuzemsku je němčinářů nedostatek, takže firmy dokonce lákají absolventy z německých univerzit do České republiky, aby zde pracovali,“ říká Judová-Gráfová, která sama vystudovala germanistiku.

Podobně popsal Ralf Weisser, vedoucí jazykových kurzů Goethe-Institutu v Praze, trend v hlavním městě. I zde počet účastníků v kurzech trvale narůstá, i když mírněji než v Brně. V roce 2006 jich bylo zapsáno kolem 2000, loni více než 2300. „Navíc zaznamenáváme zvýšený zájem o vyšší úroveň jazykových zkoušek,“ dodává.

„Angličtina je beze sporu lingua franca, ale důležité věci se řeší v němčině,“ říká Christian Rühmkorf, šéf komunikace Česko-německé obchodní a průmyslové komory (ČNOPK). Dle jejího průzkumu z roku 2014 představuje dobrá znalost němčiny významnou výhodu pro kariéru ve-

doucích a odborných pracovníků. Dvě třetiny z celkem 275 dotázaných firem působících v ČR, většina z nich je s německou kapitálovou účastí, uvedly, že znalost němčiny je v jejich společnosti velmi důležitá. Kolem 6000 německých a rakouských firem působících v ČR vytváří více než 150 000 pracovních míst. „Bystří lidé poznají své šance a vědí, že němčina jim pomůže,“ říká Rühmkorf.

Štěkat netřeba

O němčině se říká, že zní tvrdě a štěkavě. Před několika lety kolovalo na sociálních sítích video, ve kterém mladí lidé z různých zemí střídavě říkali určité slovo ve své mateřtině. Klip si pustilo více než tři miliony lidí. Poslouchali, jak zní letadlo, překvapení, motýl, sedmikráska a popelka ve francouzštině, angličtině, italštině či švédštině.

Jako poslední přišel na řadu mladý Němec v typickém plstěném klobouku, s kšandami a před sebou stojícím pivem. Ve videu s titulem „Jak zní němčina ve srovnání s jinými jazyky“ byl jediný, který slova do kamery neřikal, ale spíš řval. Jako odpověď někdo natočil jiné video, v němž to bylo přesně obráceně: všichni zástupci různých jazyků slova vyslovují tvrdě, pouze hezká, tmavovlasá žena na konci s mírným úsměvem zašeptá Flugzeug (letadlo) nebo Schmetterling (motýl).

Pokračování na straně 32

MARKĚTA PAVLEJE

Chřestová sezona je v plném proudu. Kombinace jemného rybího masa s chřestem a pohankou, doplněná o výraznější estragonový dresink, vám určitě zachutná. Navíc nejde o nijak složitý pokrm, takže si jej klidně můžete během týdne uvařit k večeři. Stejně tak se ale dobře hodí i na nedělní oběd.

Až budete kupovat chřest, dejte pozor, aby byl opravdu čerstvý. Rozhodně se vyhněte sešchlým výhonkům. Dalším signálem, že už má chřest svoji nejlepší dobu za sebou, je gumová ohebnost. Stonky by měly být tvrdé a při pokusu ohnout je by měly prasknout. Hlavičky chřestu by měly být pěkně pevné a výhonky při poklepání musejí znít dutě.

Příprava chřestu je vcelku jednoduchá. Ten bílý oloupejte kromě hlaviček celý, u zeleného stačí odlomit dřevnatější konce. Pak už je jen krátce povařit v osolené vodě, do které můžete přidat i trochu cukru a citronové šťávy.

Ingredience

- 250 g pohanky
- 650 ml vody nebo zeleninového vývaru
- 5 menších filetů z candáta nebo pstruha
- olivový olej vhodný na smažení
- 1 svazek zeleného chřestu
- 1 svazek bílého chřestu
- 3 lžice jemně nasekaného čerstvého estragonu plus na ozdobu
- 1 šalotka, krájená na jemné kostičky
- 2 lžice čerstvé citronové šťávy
- 6 lžic extra panenského olivového oleje
- nastrohaná kůra z biocitronu (špetka)
- 1 lžice kaparů (volitelně)
- mořská sůl
- čerstvě mletý pepř
- orestované mandlové plátky na servírování

FOTO M. PAVLEJE (3x), SHUTTERSTOCK

Candát s chřestem

1. Rozehřejte troubu na 200 °C.

Pohanku spařte horkou vodou, nechte ji dobře okapat a dejte do hrnce. Krátce ji na sucho orestujte, aby oschla a byla horká. Po uvaření zůstane pevnější. Nyní ji můžete lehce osolit, zalít dvojnásobkem horké vody či vývaru (650 ml) a přiklopenou jemně vařit přibližně 3-5 minut. Pak pohanku nechte takzvaně dojít „pod peřinou“, zabere to 15-20 minut. Jakmile je trouba horká, dejte do ní péct lehce osolené filety z candáta nebo pstruha, které jste položili kůži dolů do tukem vymazané nádoby vhodné na pečení. Pečte asi 15-20 minut. Většinou postačí 15 minut, maso se nevysuší a bude šťavnaté.

2. Připravte si estragonový dresink.

Smíchejte šalotku, estragon, olivový olej, citronovou šťávu, citronovou kůru, popř. nakrájené kapary, čerstvě mletý pepř a 3/4 lžičky mořské soli.

3. Očistěte chřest (bílý)

oloupejte) a nakrájejte jej na přibližně 3 cm dlouhé kousky. Běžně se doporučuje vařit zelený chřest 3 minuty a bílý 5 minut, já v těchto případech vařím oba naráz kolem 4 minut ve vroucí a silně osolené vodě. Jakmile je hotov, můžete ihned servírovat. Na talíř dejte pohanku spolu s chřestem, rybí filet a vše zakápněte dostatečným množstvím estragonového dresinku. Ozdobte ještě snítkou čerstvého estragonu a do zlatova orestovanými plátky mandlíček.

Němčina je zpět

Dokončení ze strany 31

Podle jednoho bonmotu Němce a Rakušany nic nedělí tolik jako jejich společný jazyk. Obyvatelé Hamburku na severu mluví úplně jinak než jejich krajané na jihu, Vídeňáci Rakušanům na druhé straně alpské republiky mnohdy nerozumějí. To se netýká pouze výslovnosti a melodie, ale také slovní zásoby, a dokonce mluvnice. Proto se občas rozhovory s lidmi z Vorarlberska vysílají s titulky. Všichni ovládají spisovnou Hochdeutsch, běžnou mluvu ale charakterizují výrazné regionální rozdíly. Jedna věc je, jak vnímáme zvukové barvení jazyka, což podle lingvistů závisí na určitých parametrech, druhá věc zas to, co si s určitým jazykem spojujeme a jak někdo něco říká.

V Československu se za komunismu děti začaly ve škole učit rusky, avšak němčina byla stále důležitá: „Moji prarodiče narozdíl ještě za mocnářství mluvili německy perfektně, také rodiče, což byla předválečná generace, se

dobře domluvili a přáli si, abychom německy uměli i my, jejich děti. Volbu jazyka předurčovala nemožnost vycestovat dále než do sousední Německé demokratické republiky,“ směje se Kateřina z Prahy. Němčinu v dětství ráda neměla ani trochu, zněla jí, jako když střílí z kulometu. Až teprve v dospělosti si k ní začala nacházet vztah a dnes ji vyloženě baví.

Z hlubin paměti

Autorka tohoto textu původem z Rakouska může dobře posuzovat z vlastní zkušenosti. Během posledních patnácti let se reakce na skutečnost, že mluví německy, zásadně změnila. Dříve slychala větu „Němčina se mi nelíbí“, dnes se naopak lidé snaží vytáhnout z hloubky paměti školní znalosti a začnou hovořit v její mateřštině.

Němčina je dnes vnímána jako cizí jazyk, díky němuž lze poznat zemi a lidi. Přispěly k tomu i dlouhodobé aktivity německých a rakouských iniciativ, institucí a dotačních programů. Například Česko-německý fond budoucnosti,

který byl na základě Česko-německé deklarace z 21. ledna 1997 založen oběma vládami. V roce 2015 podpořil 30 miliony korun více než 250 projektů, z nich drtivá většina je pro mládež a školy.

Goethe-Institut pravidelně pořádá spolu s dalšími německými i rakouskými organizacemi jazykové kampaně, jako je například „Šprechtíme“. K prestižním akcím, kterou podpořilo několik partnerů, patří pražský divadelní festival německého jazyka. Také z rakouské strany přichází spousta projektů, které oslovují školáky a studenty. Akcion Česká republika – Rakousko poskytuje stipendia a podporuje univerzitní spolupráci.

Nebo existují projektové týdně, které organizuje Österreich Institut Brno spolu s vídeňskou a salcburskou univerzitou. Během jednoho týdne čeští žáci spolu s rakouskými studenty německého jazyka pracují na společném projektu. Výstupem může být divadlo, film, kurz vaření či audioprocházka městem, a je prezentován před rodiči a kamarády. „Je to velká motivace pro žáky vyzkoušet si němčinu v praxi. Pracují s ní šest hodin denně a většinou tráví i odpoledne společně,“ říká Judová-Gráfová.

Jitka Janečková učí angličtinu a němčinu na osmiletém a čtyřle-

tém gymnáziu Českolipská v Praze 9 a občas svým žákům pouští filmy, které jim pomohou třeba i při maturitě. „Takovou formou studenti látku vstřebávají lépe, než kdyby jen četli knihu. Film jim je bližší,“ říká učitelka a dodává, že zájem o němčinu škola ani nedokáže pokrýt. Rozhodly se pro ni zhruba dvě třetiny z celkem 650 žáků. „Vesměh je vztah k ní pozitivní. Říkám svým žákům, aby si ten jazyk užívali. Je to bonus, který nemá každý,“ dodává.

Spolu se svými němčináři každý rok chodí do kina na školní promítání, jež se koná v rámci festivalu německy mluvených filmů „Das Filmfest“. Řčení, že obraz často řekne víc než tisíc slov, potvrzuje jeho stoupající obliba, a to nejen u škol. Poslední ročník navštívilo bezmála 9000 diváků, což je pětkrát víc než první před jednácti lety. „Festival není určen lidem, kteří umí dokonale německy nebo jsou expati, jak tomu u kulturních akcí v cizím jazyce někdy bývá,“ říká Sarah Polewsky z Rakouského kulturního fóra v Praze. Akci spoluorganizuje od jejího začátku v roce 2006. „Na promítání chodí barvitá společnost s velkým podílem Čechů.“

Letos se s projekty tohoto druhu roztrhl pytel. K oslavě dvacáté-

ho výročí podepsání česko-německé deklarace se koná „Česko-německé kulturní jaro“, stovka akcí v Česku a Německu zviditelňujících rozmanitost a kvalitu vzájemných vztahů. Několika akcemi přispívá i festival Meeting Brno, v jehož rámci bude v reálných dimenzích na Moravském náměstí vztyčena instalace na půdorysu Německého domu. Ten býval centrem německého života ve městě.

Imrvěre nemám ánunck

Ve třicátých letech žilo v Československu zhruba 15 milionů lidí, dvě třetiny z nich při sčítání lidu zaškrtnuli jako národnost „Čechoslovák“ a každý pátý „Němec“. Už od středověku se v tuzemsku mluvilo německy, pražská němčina ještě na konci 19. století platila v mocnářství za nejkrásnější.

Dnes hraje velkou roli blízkost hranic německy mluvících sousedů. Z pohraničí se jezdí pracovat do Německa či Rakouska a znalost jazyka je nezbytná.

Protí Praze v Brně najdeme více akcí, které vznikly z iniciativy jednotlivců. V úvodu zmíněný divadelní festival německého jazyka „Drehbühne“ založila rakouská lektorka a divadelní vědkyně Katharina Wessely spolu s Milenou Kubátovou, dříve Svi-

tanovou, a Jaroslavem Ostrčilíkem. Chtěli navázat na tradici německého divadla, které bylo před druhou světovou válkou důležitou součástí kulturního života. Zhruba ve stejné době začal Ostrčilík organizovat Pouť smíření, která připomíná vyhánění německy mluvících Brňanů v roce 1945. Letos se bude konat příští sobotu, 20. května.

Němčinu či spíš rakouskou němčinu mají lidé v Brně pod kůží. S trochou nadsázky řečeno: kdo bfluje brněnský hantec a vídeňský dialekt, má ánunck, jak byly jazyky propletené. A imrvěre jsou. Němčinu si lze v Brně užít také během „Dlouhé noci krátkých textů“. Dvakrát ročně se seje kolem sta lidí v Österreich Institutu Brno, aby do hluboké noci německy četli své či cizí texty.

„Německa je všude plno, a přítomnost Rakušany jsme si kulturně i historicky bližší,“ říká studentka Kateřina Papežová, iniciátorka projektu „Do Rakouska na zkušenu“. Spolu se svým týmem sbírá a poskytuje informace o jazykových kurzech či stážích v Rakousku a přidává vlastní zkušenosti a tipy. Mladší generace němčinu už nevidí jako břemeno minulosti, ale jako možnost lépe poznat svoje sousedy. „Je to naprostá špica.“